

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner angående överförande av mark till s. k. åkerreserv.

I de likalydande vid 1969 års riksdag väckta motionerna I: 241 av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.* och II: 268 av herr *Hansson i Skegrie m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta

a. att hos Kungl. Maj:t anhålla att frågan om möjligheterna att inrätta en särskild åkerreserv i enlighet med vad som anförs i motionerna blir föremål för allsidig utredning,

b. att lantbruksnämnderna åläggas att söka kontakt med kommunernas natur- och miljövårdsorgan i enlighet med vad som anförts i motionerna, samt

c. att kommunerna åläggas att till lantbruksnämnden i länet anmäla vilket kommunalt organ som ålagts att svara för natur- och miljövårdsfrågor inom kommunen.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskrivit inhämtat yttranden över motionerna från lantbruksstyrelsen, statens naturvårdsverk, Svenska kommunförbundet, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet. I föreliggande motioner föreslås att frågan om möjligheterna att inrätta en åkerreserv eller jordbank görs till föremål för en allsidig utredning. Frågan tas upp mot bakgrund av bl. a. den nedläggning av åker som pågår. Motionärerna påtalar den förfullning av landskapet som lätt sker i de fall marken lämnas outnyttjad. Vidare pekas på de avsättningsproblem beträffande vissa jordbruksprodukter som f. n. föreligger samt på risken för livsmedelsbrist och hungerkatastrof i världen på längre sikt. Genom inrättande av en åkerreserv skulle enligt motionärerna utbudet av jordbruksprodukter på kort sikt dämpas och möjligheter ges att tillgodose natur- och miljövårdssynpunkter. Vidare skulle skapas möjligheter att på längre sikt återföra markresurserna till jordbruksproduktion.

Utskottet får beträffande nyssnämnda natur- och miljövårdssynpunkter hänvisa till att hithörande frågor, såsom statens naturvårdsverk i remissutlåtande över motionerna anført, är föremål för överväganden såväl inom statens råd för skogs- och jordbruksforskning som vid lantbrukshögskolan. Vidare studeras ifrågavarande problem inom en arbetsgrupp vari ingår representanter för lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, naturvårdsverket, Svenska kommunförbundet och Riksförbundet Landsbygdens folk.

Frågan om jordbank var föremål för övervägande i 1960 års jordbruksutredning. Något förslag om att införa ett jordbankssystem framfördes emellertid inte. Det program för jordbrukets produktionsanpassning som på grundval av jordbruksutredningens förslag antogs av riksdagen år 1967 innefattade således inte något dylikt system. Lantbruksstyrelsen har i sitt remissutlåtande över motionerna anfört att en åkerreservering måste förknippas med en prövning som blir både administrativt krävande och kostsam. Enligt styrelsens mening bör verkningarna av gällande produktionspolitiska program i fråga om produktionsanpassning prövas under en något längre period innan en eventuell ändring vidtas. Det lantbruksregister, som är under uppbyggnad, bör under tiden kunna ge ökad information om bl. a. takten i nedläggningen av jordbruksmark och de faktorer som inverkar härpå. Vad gäller frågan om återförande av markresurserna till jordbruket vid en ändrad marknadssituation vill utskottet framhålla att lantbruksstyrelsen funnit nuvarande utvecklingstrender visa att risk ej föreligger för att produktionen inom överskådlig tid skall underskrida den av riksdagen år 1967 angivna lägsta nivån för landets självförsörjning. Bl. a. mot bakgrund av det anförda finner utskottet ej tillräckliga skäl att nu överväga någon ändring av riktlinjerna för den pågående produktionsanpassningen inom jordbruket. Utskottet vill därför avstyrka bifall till förevarande motionsyrkande.

Utöver nämnda yrkande innefattar motionerna vissa förslag till åtgärder i syfte att förbättra kontaktvägarna mellan lantbruksnämnderna och kommunerna. Av remissutlåtandena från lantbruksstyrelsen och Svenska kommunförbundet synes dock framgå, att kontakter redan nu ofta tas mellan lantbruksnämnder och kommuner i ärenden rörande markanvändning, uppbyggnad av större animalieproducerande företag m. m. Från ömse håll ställer man sig också positiv till en utveckling av sådana kontakter. På grund härav torde enligt utskottets mening kunna förutsättas att det i förevarande sammanhang erforderliga samarbetet mellan lantbruksnämnder och kommuner kommer att ytterligare fördjupas utan att några särskilda föreskrifter behöver utfärdas härom. Motionerna synes därför inte heller i denna del böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen

1. avslår motionerna I: 241 och II: 268, såvitt avser förslag om utredning beträffande åkerreserv,
2. lämnar motionerna I: 241 och II: 268, såvitt i övrigt är i fråga, utan åtgärd.

Stockholm den 6 maj 1969

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Mossberger (s), Skårman (fp)*, Carl Eskilsson (m)*, Hermansson (cp)*, Magnusson (s), Augustsson (s), fru Hultell (m), herrar Skagerlund (fp), Manne Olsson (s) och fru Margit Lundblad (s)*;

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Persson i Skänninge (s), Lundmark (s)*, Eskilsson i Likenäsa (s), fru Lindberg (s), herr Persson i Heden (cp), fru Sundström (s), herrar Nygren (s)*, och Berndtsson (fp).

*) Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar *Skårman* (fp), *Carl Eskilsson* (m), *Hermansson* (cp), fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Berndtsson* (fp) och *Persson* i Heden (cp), som anser att

dels det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 1 med »Utskottet får» och slutar på s. 2 med »förevarande motionsyrkande» bort ha följande lydelse:

»Frågan om jordbank var föremål för övervägande i 1960 års jordbruksutredning. Något förslag om att införa ett jordbankssystem framfördes emellertid inte. Utredningen anförde dock bl. a. följande ' — — — Vid diskussionen av denna fråga har emellertid framkommit skäl, som talar för att man i rådgivningsverksamheten bör stimulera till åtgärder, syftande till mer extensiva brukningsmetoder i de delar av landet, där sådana är lämpliga. Härigenom skulle även en markreserv som kan tillgripas i ett ansträngt försörjningsläge kunna bildas. Det gäller härvidlag främst marker som kan förväntas bli tagna ur bruk som åker men som kan tas i anspråk som betesmarker och utnyttjas bl. a. för produktion av kött.»

Såsom framgår av vad jordbruksutredningen anført kan en åkerreserv bl. a. motiveras ur beredskapssynpunkter, men den kan också vara av värde för naturvården. Som beredskapsåtgärd kan den vara en värdefull förstärkning av en i övrigt bristande beredskap i fråga om livsmedelsförsörjningen. Av en inom statens jordbruksnämnd företagen granskning av vårt beredskapsläge framgår att en tillräcklig och ur lokaliseringssynpunkt tillfredsställande sådan beredskap inte föreligger f. n. Beredskapsläget torde också vara avsevärt bättre om det inte enbart baseras på lagerreserver utan även till viss del på en pågående produktion om än av mera extensiv art. Utskottet delar uppfattningen om en åkerreservs värde ur beredskapssynpunkt.

Emellertid finner utskottet därjämte en åkerreserv vara av värde ur landskapsvårdande synpunkt. Enligt inom lantbruksstyrelsen uppgjord prognos skall nedläggandet av odlad åker sträcka sig ganska långt. Inom vissa län ända upp till 60—70 % av nuvarande areal. Sannolikt kan detta i många fall bli förödande för natur- och miljövården.

Enligt riksdagsbeslutet år 1967 angående jordbrukets rationalisering m. m. och därav föranledda tillämpningsbestämmelser för lantbruksnämnderna skall dessa ej

anlägga annat än rent ekonomiska aspekter vid sin prövning av förutsättningar för lån och bidrag. Även om det framstår som klart att nedläggandet av ett jordbruk kommer att negativt påverka odlingslandskapet har man inte möjligheter att bevara ett sådant därest detsamma ej uppfyller de ekonomiska värderingsnormerna. Bevarandet av ett dylikt jordbruk är givetvis i första hand beroende av att någon person vill fortsätta brukningen av detsamma. Men detta skulle sannolikt underlättas om förmånliga kreditvillkor för upprustning kunde erhållas. Många äldre jordbrukare i sådana bygder som saknar alternativa sysselsättningar skulle kunna göra betydande insatser i fråga om natur- och miljövård samtidigt som brukningsenheten kunde vara ett tillskott i en naturvårdsbetingad åkerreserv.

Såsom framgår av motionerna har finska regeringen nyligen förelagt riksdagen förslag som innebär att markägare under vissa förutsättningar skulle få ersättning av staten om de förband sig att lägga arealen i en åkerreserv. Detta förslag är mycket intressant och förtjänar att bli närmare prövat också i vårt land även om förutsättningar och ändamål kan i vissa fall vara olika. Utskottet finner därför i likhet med motionärerna det önskvärt att förutsättningarna och formerna för en åkerreserv i vårt land blir föremål för utredning.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. med bifall till motionerna I: 241 och II: 268, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att frågan om inrättande av en åkerreserv i enlighet med vad i det föregående anförts görs till föremål för allsidig utredning.»

2. av herrar *Hermansson* (cp), *Skagerlund* (fp), *Hansson* i Skegrie (cp) och *Persson* i Heden (cp), som anser att

dels det avsnitt av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med »Utöver nämnda» och slutar med »riksdagens åtgärd» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 241 och II: 268 framhålles bl. a. att naturvårdssynpunkterna aktualiserar ett utvecklat samråd mellan lantbruksnämnderna och kommunerna. Av remissutlåtandena från lantbruksstyrelsen och Svenska kommunförbundet synes framgå att kontakter redan nu ofta tas mellan lantbruksnämnder och kommuner i ärenden rörande markanvändningen, uppbyggnad av större animalieproducerande företag m. m.

Enligt utskottets mening bör emellertid denna kontakt ej vara tillfällig utan ha en mera fast karaktär. Inom kommunerna finns ombud för lantbruksnämnderna som i huvudsak anlitas i ekonomiska sammanhang, men i frågor som rör natur- och miljövård är inte förhållandena lika välordnade. Det är enligt utskottets mening önskvärt att inte bara förut omnämnda rationaliseringsåtgärder blir föremål för kommunalpolitisk prövning eller rådgivning. Detta gäller inte minst då en rationaliseringsåtgärd nekas och en brukningsenhet därigenom löper fara att nedläggas.

Det står kommunerna fritt att handlägga frågor angående miljö- och naturvård så som de finner vara bäst. Detta kan alltså ske i särskilt utsedda naturvårdsnämnder eller också i annat kommunalt organ t. ex. kommunalnämnd, byggnadsnämnd,

socialnämnd etc. Det föreligger däremot inte någon rapportskyldighet för kommunen till lantbruksnämnden om vilket organ som handlägger dessa frågor. Ej heller åligger det lantbruksnämnd att söka kontakt med kommunal myndighet i detta avseende.

Utskottet finner emellertid i likhet med motionärerna det vara önskvärt med fastare normer i dessa avseenden.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. i anledning av motionerna I: 241 och II: 268, såvitt i övrigt är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört rörande formerna för kontakter mellan lantbruksnämnderna och kommunerna i naturvårdsfrågor.»

Yttranden över motionerna I: 241 och II: 268

Lantbruksstyrelsen (15.4.1969)

Lantbruksstyrelsen anför.

1. *Utredning angående införande av en s. k. åkerreserv*

Enligt motionärerna skulle inrättandet av en åkerreserv

- a. på kort sikt dämpa utbudet av jordbruksprodukter
- b. ge möjlighet att tillgodose natur- och miljövårdssynpunkter

c. på längre sikt möjliggöra ett återförande av markresurserna till jordbruksproduktion om marknadsförhållandena skulle ändras.

1.1. Den produktionsbegränsande effekten

Den samlade effekten in fråga om produktionsbegränsning genom införandet av en åkerreserv torde för svenska förhållanden vara osäker. Effekten torde bli starkt beroende av systemets utformning och omfattning. Av speciell vikt är att en eventuell reserv inte bör omfatta mark som kan användas för förstärkning av utvecklingsbara enheter. Jordbruksjord som även utan ett system med åkerreserv skulle permanent nedläggas bör inte heller ingå. En riksomfattande avgränsning av den åker, som lämpligen bör ingå i en eventuell reserv, måste te sig svår. Att göra en objektiv och rättvis bedömning i ärenden av detta slag torde likaså bli svårt.

En åkerreserv som innehåller stora arealer bättre jordbruksjord leder visserligen snabbt till minskad produktionsvolym men också till ett ur samhällets synpunkt felaktigt resursutnyttjande. Enligt styrelsens mening bör därför en eventuell reserv inte innehålla högproduktiva och välbelägna arealer utan främst jordar av marginell karaktär. En sådan reserv måste dock ges stor arell omfattning för att leda till nämnvärt produktionsbortfall. En dylik reservering måste vidare förknippas med en noggrann prövning i varje enskilt fall och således bli administrativt arbetskrävande och kostsam. Att genomföra en reservering av detta slag måste bli ett arbete som sträcker sig över flera år.

Lantbruksstyrelsen anser att verkningarna av 1967 års jordbrukspolitiska program i fråga om produktionsanpassning först bör prövas under en något längre period innan en eventuell ändring vidtas. Under denna period bör data från det nyinrättade lantbruksregistret ge ökad information om bl. a. takten i nedläggningen av jordbruksmark och faktorer som inverkar härpå.

1.2. Natur- och miljövårdssynpunkter

Kungl. Maj:t har uppdragit åt statens naturvårdsverk att med beaktande av vad som anförts i prop. 1967:95 och jordbruksutskottets utlåtande 1967:25 följa inverkan ur landskapsynpunkt av nedläggningen av jordbruksmark, främst åker. En särskild arbetsgrupp har tillsatts bestående av företrädare för lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens naturvårdsverk, RLF, och Svenska Kommunförbundet. Gruppen har till uppgift att på grund av tillgängliga och införskaffade data samt analyser över den fortgående landskapsförändringen framlägga konkreta förslag till lämpliga åtgärder. Detta beräknas kunna ske inom ett år.

Systematisk redovisning i större skala av användningen av nedlagd åker har ej skett hittills. Genom det tidigare nämnda lantbruksregistret kommer bättre möjligheter att finnas att följa och lokalisera förändringar i ägoslagsfördelningen.

1.3. Återförandet av markresurserna till jordbruksproduktion vid en ändrad marknadssituation

Enligt vid lantbruksstyrelsen gjorda bedömningar — med en länsvis inventering av på längre sikt odlingsvärd åker — kan åkerarealen komma att minska från f. n. ca 3 milj. till ca 2 milj. ha 1980. Andra prognoser på grundval av trendberäkningar har givit något större kvarstående areal. Den förväntade nedläggningen kommer främst att omfatta lågproduktiva arealer och områden, som redan nu brukas extensivt. Det sålunda förväntade produktionsbortfallet kan till stor del kompenseras av den produktionsökning på kvarstående arealer, som den produktions-tekniska utvecklingen möjliggör. Nuvarande utvecklingstrender visar enligt lantbruksstyrelsens mening att inom överskådlig tid risk ej föreligger för att produktionen skall underskrida den i 1967 års jordbrukspolitiska program antydda lägsta nivån för landets självförsörjning.

Angående frågan om behovet av ökning framdeles av den svenska jordbruksproduktionen ur globalt perspektiv hänvisar styrelsen till departementschefens uttalande i prop. 1967: 95.

1.4. Allmänt

Lantbruksstyrelsen vill i detta sammanhang även hänvisa till en av 1968 års jordbrukspriskommitté upprättad promemoria om för- och nackdelar med olika former av jordbank och slaktpremier. Typexempel har där konstruerats som belyser de problem, som är förknippade med införandet av dessa. Exempelen syftar i första hand till att belysa effekterna vid en minskning av mjölkproduktionen motsvarande nuvarande exportöverskott utan ökning av spannmålsöverskotten.

Med hänvisning till det anförda anser lantbruksstyrelsen att behov av den i motionerna begärda utredningen inte föreligger och att motionerna i denna del inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

2. Ökat samråd mellan lantbruksnämnderna och kommunerna i natur- och miljö-vårdsfrågor

Enligt för lantbruksorganisationen gällande bestämmelser skall naturvårdsfrågorna beaktas så långt möjligt i arbetet med jordbrukets rationalisering. Erforderlig kontakt skall därvid tas med och erforderliga yttranden inhämtas från statens naturvårdsverk eller länsstyrelserna.

Kontakter med kommunerna tas från lantbruksnämndernas sida regelmässigt vid behandling av ärenden rörande större animalieproducerande företag o. d. och ofta även vid andra ärenden, som rör kommunernas tätbebyggda delar i fråga om markanvändning.

Lantbruksstyrelsen ställer sig i princip positiv till kontakter mellan lantbruksnämnderna och de organ inom kommunerna som svarar för natur- och miljö-vårdsfrågorna. Några särskilda former för sådana kontakter behöver icke enligt styrelsens mening föreskrivas.

Statens naturvårdsverk (2.4.1969)

Naturvårdsverket påpekar att frågan om hur de arealer som tas ur jordbruksproduktionen skall utnyttjas under de senaste åren varit föremål för en tidvis mycket intensiv debatt och många initiativ har tagits för att få grepp om hithörande problem. Naturvårdsverket anför i anslutning härtill följande.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning tillsatte sålunda i februari 1967 en kommitté med huvudsaklig uppgift att utarbeta ett forskningsprogram för jord- och skogsbrukets reella utvecklingsmöjligheter i de typiska avfolkningsbyg-

derna. Kommittén har i dagarna redovisat sitt program. Vidare har lantbrukshögskolan tillsatt en samarbetskommitté för köttproduktion med uppgift att genom inventering finna områden lämpade för landskapsvårdande försök med köttdjur eller får. Slutligen kan nämnas att Kungl. Maj:t den 9.6.1967 uppdragit åt statens naturvårdsverk att under beaktande av vad i prop. 1967: 95 samt JoU 1967: 25 anförts i ämnet följa inverkan ur landskapsvårdssynpunkt av minskningen i jordbrukets omfattning.

För att diskutera och samordna de åtgärder som inom ramen för nämnda uppdrag kan vidtagas på landskapsvårdens område har bildats en arbetsgrupp med representanter för lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, naturvårdsverket, kommunförbundet och RLF. I arbetsgruppens program är upptaget flertalet av de problem som diskuteras i motionerna, alltså inte blott rena landskapsvårdsfrågor utan även samarbetet mellan olika instanser, rapporteringssystem m. m.

I avvaktan på resultatet av nämnda utredningar finner naturvårdsverket inte tillräckliga skäl förorda bifall till motionerna.

Svenska kommunförbundet (11.4.1969)

Svenska kommunförbundet anför.

Den pågående rationaliseringen och omstruktureringen inom jordbruket har genom nedläggning av åkerarealer, ökad skogsplantering och minskad betesdrift redan medfört förändringar i odlingslandskapets utseende. Om motåtgärder inte insättes kommer en snabbt accelererande förbuskningsprocess att mångenstädes leda till att det öppna jordbrukslandskapet försvinner. Den enskilde markägaren har sällan möjligheter att svara för åtgärder enbart föranledda av naturvårdsskäl.

Det är mot bakgrunden av denna utveckling som motionärerna föreslår att möjlighet skapas att mot ersättning till ägaren lägga för jordbruksproduktionen icke behövlig åkermark i en s. k. åkerreserv. Att verkställa skogsplantering eller helt enkelt lämna marken åt sitt öde skall inte vara det enda alternativet. Vid sidan av vinster ur ren naturvårdssynpunkt skulle marken härigenom utan större odlingsinsatser ånyo kunna tas i anspråk för livsmedelsproduktion därest förhållandena framdeles skulle göra detta motiverat.

Styrelsen är medveten om att samhället inte kan undgå att ta befattning med de naturvårdsproblem som följer i jordbruksrationaliseringens spår. För övervägande av vilka åtgärder som lämpligen bör komma i fråga har på naturvårdsverkets initiativ skapats en särskild arbetsgrupp för landskapsvård vid jordbruksrationalisering vari ingår representanter för olika ämbetsverk och organisationer däribland kommunförbundet. Då arbetsgruppen påbörjat sin verksamhet relativt nyligen har något resultat ännu inte framkommit.

Med hänvisning till att frågan om åtgärder för att tillgodose de i dessa sammanhang aktuella naturvårdssynpunkterna redan är föremål för uppmärksamhet inom den nyssnämnda arbetsgruppen, som representerar de av frågan närmast berörda intressenterna, anser sig styrelsen inte böra ta ställning till någon konkret åtgärd. I avvaktan på arbetsgruppens resultat bör frågan om inrättandet av en åkerreserv ej heller göras till föremål för särskild utredning. Styrelsen har inte funnit anledning ingå på de av motionärerna berörda mera långsiktiga jordbrukspolitiska aspekterna.

Motionärerna berör även frågan om behovet av kontakter mellan lantbruksnämnderna och kommunerna för att de senare skall kunna hållas informerade om åkerarealens förändringar inom kommunen. Oavsett vilken ställning som slutgiltigt tas till frågan om en åkerreserv finner styrelsen det angeläget att kontakt etableras

mellan lantbruksnämnderna och kommunerna i sådana jordbruksärenden där naturvårdssynpunkter kan bli aktuella. Styrelsen finner dock inte något skäl att förorda en närmare reglering av formerna för dessa kontakter.

Sveriges lantbruksförbund (15.4.1969)

Lantbruksförbundet anför bl. a. att det, såsom framhålls i motionerna, med hänsyn till jordbrukets akuta avsättningsproblem i och för sig föreligger motiv för att påskynda åkernedläggningen, åtminstone kortsiktigt. Eftersom det näringsfysiologiskt betingade livsmedelsbehovet i världen kan väntas öka snabbare än produktionen, torde dock enligt förbundets mening en del av de åkerjordar, som för närvarande tas ur bruk, behöva komma till användning (vartill i vissa fall kommer naturvårdssynpunkter). Därest man i enlighet med syftet med de nyss behandlade motionerna söker att säkerställa i första hand, att de bästa åkerjordarna utnyttjas för den för närvarande i vårt land behövliga jordbruksproduktionen, uppstår risk för att nedläggningstrycket mot åkerjorden i andra delar av landet blir hårdare än hittills. I sådant fall skulle man, för att långsiktigt kunna kvarhålla en reserv av jord i ett annat försörjningsläge än det nuvarande, kunna skapa en s. k. jordbank, måhända enligt finskt mönster. Frågan om införande av en sådan jordbank har varit uppe till diskussion vid de nyligen avslutade prisöverläggningarna. Bl. a. av tidsbrist kunde frågan då inte föras vidare. Förbundet kan emellertid instämma i nu behandlade motioner om att idén förtjänar att bli närmare prövad även i vårt land. Förbundet kan sålunda tillstyrka en hemställan hos regeringen, att frågan om möjligheterna att inrätta en särskild åkerreserv blir föremål för en allsidig utredning.

Riksförbundet Landsbygdens folk (20.4.1969)

Riksförbundet framhåller att frågan om inrättande av en särskild åkerreserv under senare tid har aktualiserats bl. a. genom de initiativ som tagits i Finland. Idén har diskuterats i samband med årets prispförhandlingar och en särskild PM i ärendet har fogats till jordbrukspriskommitténs betänkande. Denna PM torde dock inte ge något uttömmande svar. Riksförbundet anser därför att en mer ingående utredning av det slag som förordas i motionen vore värdefull. De allmänna synpunkter rörande utformningen som framförs i motionen synes därvid vara lämpliga som vägledning.

Förslagen rörande kontakten mellan kommunernas miljövårdsorgan och lantbruksnämnderna tillstyrker riksförbundet.